

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi rakennustyön turvallisuudesta (VN/32678/2025)

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry (myöhemmin LVI-TU) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston rakennustyön turvallisuutta koskevaan asetustalonnokseen sekä sen perustelumuietioon liittyen.

LVI-TU toteaa, että luonnos mukailee nykyisin voimassa olevaa asetusta selkeästi paremmin rakennushankkeen ajallista ulottuvuutta alkaen rakennushankkeen tarveselvityksestä aina käyttöönottoon ja pidemmällekin. Sama koskee myös rakennushankkeen eri osapuolten rooleja ja velvoitteita; asetustalonnoksessa on selkeytetty osapuolten toimia ja tehtäviä siten, että ne on koottu tiiviimmin yksittäisiin pykäliin. Pidämme myös tärkeänä, että kunkin työnantajan työnjohto- ja valvontavelvollisuutta on tarkennettu muun muassa työntekijöiden oman työtehtävän opetuksen, ohjauksen ja valvonnan osalta.

LVI-TU on kiinnittänyt huomiota muutamaan seikkaan, jotka näkemyksemme mukaan kaipaivivat vielä tarkennusta, joista lausumme seuraavaa:

Päätoteuttajan nimeäminen ja tosiasiallinen toimivalta johtaa, valvoa ja toimeenpanna työmaan toimintoja

Asetustalonnoksen 8 § edellyttää rakennuttajaa nimeämään yhteiselle rakennustyömaalle päätoteuttajan. 8 § 3. mom. edellytetään, että rakennuttaja varmistaa päätoteuttajalla olevan tosiasialliset toimivaltuudet huolehtia sille kuuluvista tehtävistä. Kyseistä pykälää ja momenttia koskevissa perusteluissa todetaan, että tosiasialliset edellytykset päätoteuttajalle johtaa, valvoa ja toimeenpanna työmaan toimintoja voidaan toteuttaa sopimusjärjestelyin erityyppisissä rakennushankkeissa.

LVI-TU:n näkemyksen mukaan rakennuttajalta edellytettävä päätoteuttajan nimeäminen on oltava lähtökohtaisesti sellainen, ettei erillisiä sopimusjärjestelyitä päätoteuttajan tosiasiallisten toimivaltuuksien varmistamiseksi tarvita esimerkiksi nimettävän päätoteuttajan ja rakennuttajan erikseen hankkiman sivu-urakoitsijan kesken. Näin erityisesti siksi, että yleiset sopimusehdot (YSE) voivat aiheuttaa ristiriitatilanteita ja epäselvyyksiä sopimusoikeudellisesta näkökulmasta, mikäli osapuolten välillä noudatetaan YSEä, eikä kyseistä asiaa ole yksiselitteisesti tässä asetuksessa määritelty.

Rikosoikeudellisen vastuun kohdentumisongelma

LVI-TU haluaa kiinnittää huomiota tämän lainvalmistelun yhteydessä siihen ongelmalliseen asiaan, joka on nostettu niin asetuksen valmisteluryhmässä kuin muutenkin esille. Asia koskee henkilöiden rikosvastuuta työturvallisuuteen liittyvissä säädöksissä, ja osaltaan nyt uudistettaessa asetusta rakennustyön turvallisuudesta. Samalla asia koskee myös muita työturvallisuuteen liittyviä asetuksia, kuten työvälineasetusta, jotka on annettu työturvallisuuslain nojalla.

Täsmällisyysvaatimuksen periaate edellyttää, että säädöstä säädettäessä tulee huomioida rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sen suhteen, että rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä ja niin, että lain sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko joku teko, laiminlyönti tai toiminta rangaistavaa.

Käytännössä tilanne on nyt sellainen, että yksittäinen henkilö ei voi tietää, millainen toiminta tai puute omassa toiminnassa voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Rikoksen tunnusmerkistön tulee olla riittävällä tavalla tarkasti yksilöity, rajattua ja ilmaistu selkeästi laissa. Rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän tulee olla selkä ja ymmärrettävissä niin, että kaikki eri asemassa olevat henkilöt voivat olla tietoisia heitä koskevasta rangaistusvastuusta.

Nyt rikoslain 47 luvussa on säädetty hyvin laaja, yksilöimätön rangaistusvastuu työturvallisuutta koskevien säädösten rikkomisesta, joka kohdistuu käytännössä työnjohto-, esihenkilö- tai yrityksen johto/vastuuasemassa oleviin henkilöihin. Tällainen ongelmallinen ns. blankorangaistussäätelyn tila tulisi viipymättä korjata. Toisin sanoen, voimassa olevien työturvallisuutta koskevien säädösten perusteella syntyvä rikosvastuun yksilöimättömyyden tosiasiallinen perustuslainvastaisuus tulisi selvittää ennen kuin uusi asetus rakennustyön turvallisuudesta voidaan vahvistaa.

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä nimenomaisesti hallituksen esityksessä on todettu, että kunkin rikoksen tunnusmerkistön tulee olla riittävän täsmällisesti ilmaistu laissa. Tämä ei toteudu esimerkiksi asetuksen rakennustyön turvallisuuden osalta.

LVI-TU katsoo, että tämä perustuslaillinen ongelma, joka koskettaa tosiasiaissa isoa osaa eri asemassa olevia rakennusalaalla työskenteleviä henkilöitä, tulee sekä selvittää että selvityksen johtopäätösten jälkeen tarvittaessa korjata. Yksilön oikeusturvan kannalta tilanne edellyttää sekä asian selvittämistä että tarvittavia muutoksia rikosoikeudellisen rangaistusvastuun osalta lainsäädäntöön.

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Kimmo Nurmela
Asiantuntija